

Endeutament i independència. Resum Executiu

Autors: David Ros i Pere Miret

Una Catalunya independent naixeria amb un endeutament situat entre el 50 i el 75% del seu PIB, molt per sota de la mitjana de la UE (87,2% del PIB). Un % de deute sobre el PIB similar o inferior a Alemanya, Holanda o Finlàndia.

En canvi, la Catalunya autonòmica ha de suportar un deute superior al 105% del seu PIB (deute propi + % 19,5 del deute net de l'Estat espanyol corresponent a l'esforç fiscal de Catalunya)

Sovint es parla del deute que tindria una Catalunya independent tractant el deute de forma aïllada, sense considerar que **en una separació d'estats el que es reparteix son els actius i els passius**. Sovint també s'oblida que els agents i autoritats financeres internacionals obliguen a una negociació que acaba amb una solució pactada, que és l'única manera de donar tranquil·litat i continuïtat als mercats. També sovint es posa èmfasi en parlar dels riscos de la independència sense fer esment dels costos i riscos financers de tota mena que suposa mantenir la dependència a l'Estat espanyol.

A la pregunta de si el nou Estat naixeria poc o molt endeutat podem concloure que:

- 1. El deute que suporten avui els catalans pel fet de viure a Espanya és superior al que tindrien en una Catalunya independent, sigui quin sigui el criteri que s'utilitzi per a repartir el deute (ara és el 105,3% del PIB)**
- 2. El deute català actual més el que s'heretés del Regne d'Espanya seria assumible per l'economia catalana en el marc d'un nou estat, en situar-se per sota de la mitjana dels països europeus i amb un estalvi d'entre un 30 % i un 52 % en relació amb la situació actual dins de l'Estat espanyol.**

1. El deute actual de Catalunya

Els catalans suporten el deute propi de la Generalitat així com aquella part del deute de l'Estat espanyol que paguen a través del seu esforç fiscal. El deute de la Generalitat al final de l'exercici 2015 ha estat de 72.274 milions d'euros, al qual cal afegir el percentatge del deute net de l'Estat espanyol que correspon al seu esforç fiscal.

940.516 mil milions és el que el Banc d'Espanya calcula com a deute de l'Administració central de l'Estat espanyol. Aquest és el deute brut, però cal considerar que té associats actius financers, en particular el FLA, Fons de Finançament a Comunitats Autònomes, les quals ja el tenen comptabilitzat al seu propi passiu. Si bé en l'àmbit internacional, a l'hora de comptar el risc del deute sobirà és lògic que es calculi el deute brut del qual respon l'Estat, considerat globalment, aquí ens trobem en la necessitat de calcular el deute davant d'una separació d'estats, ja que cada regió autònoma respon del seu propi deute

Deute net de l'Estat espanyol (PDE) (31-12-15)			
	Administració central	Actius per FLA	Deute net
En milions d'euros	940.516	150.208	790.307
Percentatge sobre el PIB	87,0	13,9	73,1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Banc d'Espanya.

Aquest deute net de 790.307 milions d'euros és l'import a partir del qual s'hauria de calcular la part que correspondria a Catalunya en una separació de l'Estat espanyol, ja que el FLA ja el té incorporat com a deute propi la Generalitat de Catalunya.

2. Escenaris d'assoliment de la independència i el seu impacte sobre l'endeutament

2.1. Independència sense negociació amb l'Estat espanyol

Sense negociació el deute català, ja hem vist que seria de 72.274 milions d'euros. Un 33,6% del seu PIB.

La preocupació dels creditors vindrà més per garantir com pagaria l'Estat espanyol el deute una vegada Catalunya no en formi part, que no per la capacitat que el nou Estat pugui assumir la seva part, ja que el deute de Catalunya serà inferior al que paga actualment pel fet de romandre dins de l'Estat espanyol.

Si els creditors no veuen garantit el cobrament del deute és evident que es posaran una vegada més en funcionament l'FMI, la UE, el BCE, el Club de Paris (creditors públics), el Club de Londres (creditors privats), que pretenen garantir el cobrament del deute sobirà evitar l'augment del risc, garantir la viabilitat dels dos estats (predecessor i successor), reduir l'impacte en els mercats financers...

Cal recordar que el deute de l'antiga Iugoslàvia, en el moment de la seva dissolució, era d'uns 16.000 milions d'euros, el de l'antiga URSS era d'uns 53.500 milions, mentre que el de l'Estat espanyol pot superar bilió d'euros.

2.2 Independència amb negociació amb l'Estat espanyol

Els criteris de repartiment del deute que s'empren habitualment són els de l'activitat econòmica, la població, la despesa realitzada, la inversió realitzada, el deute històric... Però no és correcte ignorar, en la separació d'estats, el repartiment d'actius i passius. En el cas de Catalunya pot servir de punt de partida per a fer el repartiment l'estudi realitzat per Jordi Angusto, Marcel Coderch i Gemma Pons "Repartiment d'actius i passius entre Catalunya i l'Estat espanyol. El balanç patrimonial de l'estat com a eina de càlcul". En estudiar el balanç de l'Estat espanyol han posat de manifest que "en termes econòmics i tractat com si fos una corporació empresarial, l'Estat espanyol té uns passius que superen en molt els seus actius; altrament dit, està en situació de fallida i no podria fer front a la totalitat dels seus deutes ni en el cas de vendre's la totalitat dels actius". Els autors quantifiquen "el forat" de l'Estat espanyol en més de 269.000 milions d'euros. Dit d'una altra manera, a cada euro d'actius li correspon un "forat" d'un 46 % d'euro, un sobrecost del 46 % per actiu.

Els autors estimen que els actius materials que poden estar ubicats a Catalunya es troben per sota del 15 %. Aquest percentatge no sorprèn, ja que segons l'estudi de la Fundació BBVA que citen, a Catalunya hi ha poc més del 2,66 % dels edificis de l'Estat a tot el seu territori. L'estimació equivaldria a uns 20.000 milions d'euros d'actius, que suposarien haver d'assumir uns 29.000 milions d'euros de passius. Un sobrecost discutible des de Catalunya, ja que ha estat a bastament pagat prèviament via dèficit fiscal, i més, si tenim en compte que en les privatitzacions, AENA per exemple, no ha incorporat cap sobrecost.

2.2.1 Deute de la Catalunya autonòmica comparat amb el del nou Estat i percentatge sobre el PIB. Diferents escenaris possibles

Aquesta taula resumeix els càlculs del deute segons els diferents criteris de repartiment i escenaris amb o sense negociació amb l'Estat espanyol.

Si ja hem calculat que sense acord l'endeutament d'una futura República catalana seria només del 33,6% del seu PIB, **amb un repartiment d'actius i passius aquest endeutament se situaria entre el 47,1% del PIB i un màxim del 73,2%**, molt similar al càlcul que sortiria d'aplicar la despesa de l'Estat a Catalunya, situada a l'entorn del 10%.

	Deute propi	Percentatge a assumir	Part del deute net a incorporar	Total deute	Percentatge PIB Catalunya
--	-------------	-----------------------	---------------------------------	-------------	---------------------------

Situació actual

A. Catalunya autonòmica dins l'Estat espanyol	72.274	19,5 %	154.110	226.384	105,3
---	--------	--------	---------	---------	-------

Imputació del deute, abans del repartiment d'actius i passius

B.1 Sense acord	72.274	0,0 %	0	72.274	33,6
B.2 Sense acord, no assumint FLA en tant no es negociï	28.931	0,0 %	0	28.931	13,5
C. Segons PIB	72.274	18,9 %	149.368	221.642	103,1
D. Segons població (cas Txèquia-Eslovàquia)	72.274	15,9 %	125.659	197.933	92,1
E. Segons despesa de l'Estat a Catalunya. (Mitjana de la despesa 2006-2011)	72.274	10,6 %	83.773	156.047	72,6

Imputació del deute, repartiment d'actius i passius (sense existències Tresor Públic)

Segons actius materials. Angusto, Coderch i Pons. Part inferior forquilla	72.274	-	29.000	101.274	47,1
Segons actius materials. Angusto, Coderch i Pons. Part superior forquilla	72.274	-	85.000	157.274	73,2
Segons els immobles públics estatals a Catalunya	72.274	2,7 %	20.977	93.251	43,4
Segons els metres quadrats dels immobles estatals a Catalunya	72.274	1,0 %	7.886	80.160	37,3

Font: Elaboració pròpia a partir de les diferents fonts citades.

Si comparem aquests diferents escenaris amb la situació de l'endeutament de la resta dels actuals estats de la UE, en un repartiment d'actius i passius, **la República catalana tindria un deute molt inferior a la mitjana de la UE, al Regne Unit o Àustria, i similar o inferior a Alemanya, Holanda o Finlàndia.**

2015	Deute públic en % del PIB
Grècia	179,0
Itàlia	132,8
Portugal	129,1
Xipre	108,4
Catalunya autonòmica dins l'Estat espanyol	106,4
Bèlgica	106,1
Catalunya assumint deute segons PIB	104,3
Espanya	99,0
Irlanda	98,4
França	96,2
Zona de l'euro	93,5
Catalunya assumint deute segons població	93,5
Regne Unit	88,6
UE-28	87,2
Croàcia	86,0
Àustria	85,9
Eslovènia	83,5
Hongria	75,8
Catalunya assumint deute segons actius materials, marge superior	75,7
Catalunya assumint deute segons despesa de l'Estat a Catalunya	74,3
Alemanya	71,6
Països Baixos	66,8
Malta	64,0
Finlàndia	62,7
Eslovàquia	52,3
Polònia	51,4
Catalunya assumint deute segons actius materials, marge inferior	49,6
Catalunya assumint deute segons els immobles públics estatals a Catalunya	45,9
Suècia	44,0
Lituània	42,7
Rep. Txeca	40,9
Dinamarca	39,9
Catalunya assumint deute segons m ² dels immobles estatals a Catalunya	39,8
Romania	39,0
Letònia	36,7
Catalunya assumint exclusivament deute propi (sense acord)	36,1
Bulgària	28,2
Luxemburg	21,3
Catalunya assumint exclusivament deute propi sense acord, no assumptió del FLA	16,0
Estònia	10,1

Fonts: Ameco, Banc d'Espanya, INE, Idescat i elaboració pròpia.

Nota: El deute de Catalunya (exclusivament en aquesta taula) inclou el de l'Administració local i la Seguretat Social (consolidada) perquè sigui homogènia la comparació amb la UE.

3. PIB, evolució del deute sobirà i la seva qualificació

Aquesta evolució dependrà en gran mesura del nivell dels tipus d'interès en relació al PIB nominal. Les previsions per als propers anys són de tipus d'interès molt baixos atesa la política monetària propiciada pel Banc Central Europeu. D'altra banda, **els creixements del PIB previstos per al nou Estat català són força alts, amb l'impuls de la desaparició del dèficit fiscal amb l'Estat espanyol, que permetria un important augment de la despesa pública al territori català, amb el consegüent efecte multiplicador.** Aquest fet permetria que el saldo públic tingués superàvits, llavors el nivell del deute públic disminuiria progressivament en relació amb el PIB, fins i tot tenint en compte els venciments pendents.

La possible **qualificació del deute sobirà d'un Estat català**, ja ha estat analitzada en altres estudis, i **se situaria en la banda mitjana alta del grau d'inversió, que facilita un clar accés als mercats de capitals internacionals;** molt per sobre del País Basc i Navarra, que gaudeixen del concert econòmic.

4. Conclusions

1. El deute que suporten avui els catalans pel fet de formar part de l'Estat espanyol és superior al que tindrien en una Catalunya independent, sigui quin sigui el criteri que s'utilitzi per a repartir el deute.
2. El deute català actual més el que s'heretés del Regne d'Espanya seria assumible per l'economia catalana en el marc d'un nou estat, en situar-se per sota de la mitjana dels països europeus i amb un estalvi d'entre un 30% i un 52 % en relació amb la situació actual dins l'Estat espanyol. Catalunya no seria un estat especialment endeutat, i podria començar la seva vida amb una economia sanejada.
4. La negociació dels actius i passius situaria el deute del nou Estat entre el 75% i el 50 % del PIB, per sota de la mitjana de la UE. Amb el creixement del PIB, aquest percentatge disminuiria significativament.
5. Fins que no es negociés l'endeutament de Catalunya, el deute públic es col·locaria al voltant del 36% del PIB, percentatge que podria disminuir al 16%, mentre no s'assumís la devolució del FLA a l'Estat espanyol, molt per sota de la mitjana europea. Cal dir que no considerem probable aquest escenari, per les raons explicades. El dret internacional és el marc a considerar i una garantia per a una solució negociada.

David Ros Serra. Economista, interventor d'Administració local

Pere Miret. Economista, Màster en Anàlisi Econòmica i Finances i MBA